



Το Σύστημα Χορήγησης Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας στον ΟΒΙ. Προκλήσεις & Σύγκλιση με το Διεθνές Περιβάλλον

Ευάγγελος Θ. Γιαννακόπουλος, Μηχανολόγος Μηχανικός ΕΜΠ, M.Sc., M.Econ., Προϊστάμενος Τμήματος Μηχανολογικών Εφευρέσεων, Διεύθυνση Ελέγχου Τίτλων ΟΒΙ

Ο ΟΒΙ Ν.Π.Ι.Δ. ιδρύθηκε το 1987 με τον ιδρυτικό του νόμο 1733/1987, με σκοπό την προστασία του μεγαλύτερου μέρους του φάσματος αυτού που αποκαλείται Βιομηχανική Ιδιοκτησία. Το τμήμα αυτό του φάσματος, που υπάγεται στην αρμοδιότητα του ΟΒΙ, περιλαμβάνει Διπλώματα Ευρεσιτεχνίας (πατέντες), Πιστοποιητικά Υποδείγματος Χρησιμότητας, Βιομηχανικά Σχέδια ή Υποδείγματα, Τοπογραφίες Ημιαγωγών, Συμπληρωματικά Πιστοποιητικά Προστασίας για τα Φάρμακα και Συμπληρωματικά Πιστοποιητικά Προστασίας για τα Φυτοπροστατευτικά Προϊόντα. Το μόνο τμήμα του φάσματος της Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας που δεν υπάγεται στην αρμοδιότητα του ΟΒΙ είναι τα εμπορικά σήματα, τα οποία παραμένουν στην αρμοδιότητα της Διεύθυνσης Σημάτων του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων.

Το σημαντικότερο στοιχείο, από πλευράς τεχνολογικού περιεχομένου, του χαρτοφυλακίου Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας του ΟΒΙ, αποτελούν τα Διπλώματα Ευρεσιτεχνίας (πατέντες). Υπάρχουν διαφορετικά συστήματα διαδικασιών ανά τον κόσμο για την χορήγηση Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας.

- Το πιο απλό από αυτά είναι το επονομαζόμενο «Δηλωτικό Σύστημα» που προβλέπει υποβολή της αίτησης ΔΕ και εν συνεχεία χορήγηση του ΔΕ, χωρίς κανένα έλεγχο ή αξιολόγηση του περιεχομένου. Αυτός είναι ο τρόπος με τον οποίο εχορηγούντο τα Διπλώματα Ευρεσιτεχνίας στην Ελλάδα πριν από το 1988, πριν δηλαδή την ίδρυση του ΟΒΙ και την εφαρμογή του Νόμου 1733/1987, οπότε η όλη διαδικασία χορήγησης των ΔΕ εκτυλισσόταν εντός εσωτερικών υπηρεσιών του Υπουργείου Εμπορίου ή Βιομηχανίας.
- Το πιο εξελιγμένο και περίπλοκο από όλα είναι το επονομαζόμενο «Εξεταστικό Σύστημα», που προβλέπει την χορήγηση των Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας μετά από την φάση της ουσιαστικής εξέτασης και το οποίο ακολουθούν η συντριπτική πλειοψηφία των ανεπτυγμένων και βιομηχανικών κρατών του κόσμου.
- Ο ΟΒΙ ακολουθεί, από τότε που ιδρύθηκε και μέχρι σήμερα, ένα ενδιάμεσο σύστημα μεταξύ των δύο ανωτέρω, που δεν είναι ούτε «Δηλωτικό», υπό την έννοια ότι δεν γίνεται κανενός είδους έλεγχος στην αίτηση, αλλά ούτε και «Εξεταστικό», υπό την έννοια ότι η χορήγηση των ΔΕ είναι προϊόν ουσιαστικής εξέτασης. Το σύστημα του ΟΒΙ προβλέπει έλεγχο του περιεχομένου της αίτησης ΔΕ, μέσω της σύνταξης της Έκθεσης Έρευνας, στην οποία αποτυπώνεται η στάθμη της τεχνικής και η εφευρετική αξία της αίτησης σε σχέση με τη στάθμη αυτή. Η αποτύπωση όμως αυτή έχει γνωμοδοτικό / πληροφοριακό χαρακτήρα και όχι δεσμευτικό σχετικά με την εξέλιξη της διαδικασίας χορήγησης του ΔΕ. Δεν έχει δηλαδή διοικητικές ή νομικές επιπτώσεις, που επηρεάζει την απόφαση της χορήγησης ΔΕ. Νομικές επιπτώσεις μπορούν να υπάρξουν μόνο αργότερα μετά τη χορήγηση του ΔΕ, ενώπιον των αστικών δικαστηρίων, όταν κάποιος, ο οποίος έχει έννομο συμφέρον, επιδιώξει και επιτύχει την ακυρότητα του χορηγημένου ΔΕ.

Τα Διπλώματα Ευρεσιτεχνίας χορηγούνται μόνο για εφευρέσεις. Η βασική προϋπόθεση για να θεωρείται ένα επινόημα ως εφεύρεση είναι να έχει τεχνικό χαρακτήρα. Τι σημαίνει αυτό; Να έχει τεχνικά χαρακτηριστικά προκειμένου περί προϊόντος, ή να υλοποιείται με τεχνικά μέσα προκειμένου περί μεθόδου. Π.χ. μια φυσική δημοπρασία, ή μια μέθοδος οπτικού ελέγχου της ποιότητας ενός προϊόντος δια γυμνού οφθαλμού, δεν θεωρούνται εφευρέσεις για δεν υλοποιούνται με τεχνικά μέσα. Τα επινοήματα

που αναφέρονται στις εξαιρέσεις του άρθρου 5, παράγραφος 2, του Νόμου 1733/1987, δεν θεωρούνται εφευρέσεις γιατί δεν έχουν τεχνικό χαρακτήρα.

Τα Διπλώματα Ευρεσιτεχνίας χορηγούνται λοιπόν μόνο για τις εφευρέσεις, δηλαδή μόνο για τα επινοήματα εκείνα που έχουν τεχνικό χαρακτήρα. Ο τεχνικός χαρακτήρας έχει επανακαθορισθεί πολλάκις στην εξελικτική πορεία του χρόνου, εξαιτίας κυρίως της ανάπτυξης και εξέλιξης των νέων τεχνολογιών. Η ανάλυση της διαδικασίας απόδοσης τεχνικού χαρακτήρα σε ένα επινοήμα και ο χαρακτηρισμός του ως εκ τούτου ως εφεύρεση δεν συγκαταλέγεται στους σκοπούς του παρόντος άρθρου και θα αναλυθεί διεξοδικά σε ένα επόμενο.

Αρκεί ο τεχνικός χαρακτήρας ενός επινοήματος, ο χαρακτηρισμός του δηλαδή ως εφεύρεση, για να οδηγήσει στη χορήγηση ΔΕ για αυτό το επινοήμα-εφεύρεση; Σε ένα «εξεταστικό σύστημα» όχι. Η εφεύρεση για να είναι επιδεκτική Διπλώματος Ευρεσιτεχνίας απαιτείται να ικανοποιεί τρία κριτήρια, η ικανοποίηση των οποίων τεκμαίρεται και αποδεικνύεται κατά τη φάση της ουσιαστικής εξέτασης: 1) Το νέο, 2) το εφευρετικό βήμα και 3) το βιομηχανικά εφαρμόσιμο. Στο «μη εξεταστικό» σύστημα του ΟΒΙ, η διαπίστωση του τεχνικού χαρακτήρα του επινοήματος, ο χαρακτηρισμός του δηλαδή ως εφεύρεση, σε πολλές περιπτώσεις αρκεί για τη χορήγηση ΔΕ. Εξαιρέσεις αποτελούν οι περιπτώσεις μη ικανοποίησης του κριτηρίου της βιομηχανικής εφαρμογής, που ρητά αναφέρονται στην παράγραφο 6 του άρθρου 5, καθώς και οι περιπτώσεις της παραγράφου 8, του άρθρου 5, του Νόμου 1733/1987, όπου ο νόμος δεν ορίζει με σαφήνεια σε ποιο ή ποια κριτήρια αντίκειται ή χορήγηση ΔΕ.

Ενώ λοιπόν η έλλειψη νέου ή εφευρετικού βήματος σε ένα «εξεταστικό σύστημα» αποτελεί ένα αποτρεπτικό στοιχείο για τη χορήγηση ΔΕ, τούτο δεν ισχύει στο «μη εξεταστικό» σύστημα του ΟΒΙ. Η απαιτούμενη πληροφορία δίδεται βεβαίως στα ενδιαφερόμενα μέρη μέσω της Έκθεσης Έρευνας και μπορεί να αποτελέσει πιθανό τεκμήριο για την τύχη του αρχικώς χορηγουμένου Διπλώματος Ευρεσιτεχνίας και την τελική κατάληξή του κατόπιν ενδεχόμενης δικαστικής διαμάχης ενώπιον των αστικών δικαστηρίων.

Το καίριο ερώτημα όμως είναι εάν απαιτείται περισσότερη σύγκλιση μεταξύ του συστήματος χορήγησης ΔΕ του ΟΒΙ και των εξεταστικών συστημάτων των περισσότερων βιομηχανικών & ανεπτυγμένων χωρών του κόσμου. Το επιχείρημα για την, προβλεπόμενη από το Νόμο 1733/1987, δομή της υφιστάμενης διαδικασία χορήγησης ΔΕ στον ΟΒΙ, ήταν ότι για μια μικρή, μη βιομηχανική, περιφερειακή χώρα σαν την Ελλάδα θα ήταν πολυτέλεια ένα πλήρως εξεταστικό σύστημα, καθώς επίσης και ότι η εφαρμογή του θα ήταν δύσκολη με τους περιορισμένους πόρους και την περιορισμένη τεχνογνωσία που διέθετε αρχικά. Τώρα όμως τα χρόνια έχουν παρέλθει και η τεχνογνωσία έχει συσσωρευθεί. Οι ποιοτικές ανάγκες της αγοράς, λόγω της ωρίμανσης των συνθηκών και της εξέλιξης της τεχνολογίας είναι μεγαλύτερες. Υπάρχει ανακολουθία διαδικασίας και τελικού αποτελέσματος μεταξύ των εθνικών ΔΕ που έχουν χορηγηθεί με την εθνική διαδικασία και αυτών που έχουν χορηγηθεί με την Ευρωπαϊκή Διαδικασία (ΕΔΕ) και καταχωρούνται για να ισχύσουν και στην Ελλάδα. Ένα προϊόν (ΔΕ) που είναι αποτέλεσμα μιας πιο σύγχρονης, εξελιγμένης και εναρμονισμένης με τα Ευρωπαϊκά και Διεθνή δεδομένα, πιθανότατα θα είναι πιο ελκυστικό για την «πελατειακή» βάση του ΟΒΙ, που είναι ο κόσμος της επιστήμης, της τεχνολογίας και της βιομηχανίας.

Μήπως έχουν ωριμάσει οι συνθήκες για μια ακόμα μεγαλύτερη σύγκλιση;